

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis Et Breviarii Romani

In quibus origo cuiusque Ritus, Causæ historicæ, vel mysticæ, ex maiorum ingenio, Theoria, Praxis, Obligatio, & exquisitus Vsus, additis opportunè Decretis omnibus S. Rituum Congregationis, quàm breuißimiè explicantur

Gavanti, Bartolommeo

Antverpiæ, 1634

De Coloribus Paramentorum. XVIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40262

De Coloribus Paramentorum. XVIII.

1 *Paramenta Altaris, Celebrantis, & ministrorū, debent esse coloris conuenientis Officio & Missæ diei, secundum vsū Romanæ Ecclesiæ: quæ quinque coloribus vti consuevit, Albo, Rubeo, Viridi, Violaceo, & Nigro.*

Vestes Sacerdotales per incrementa ad eum, qui nunc habetur, ornatum auctæ sunt: nam primis temporibus communi indumento vestiti Missas agebant, *VValafr. cap. 24.* & B. Clemens, *inquit Honor. in Gemma lib. 1. cap. 89.* tradente B. Petro, vsū sacrum vestium ex lege decreuit. Sancta verò esse & honesta, S. Stephanus Papa iussit, *de Consecrat. Distinct. 1. Vestimenta. ex illius Epist. 1. ad Hilar.* Anacletus meminit sacrarum vestium *Epist. 1.* Hinc S. Hieronymus *lib. 13. in cap. 44. Ezechiel.* Religio diuina, ait, alterum habitum habet in ministerio, alterum in vsu vitæque communi. quo loco vitur *Alcuin. cap. Quid significant vestimenta.* Et reuerà, si Sacerdotes antiqui vestes habuere ad Sacrificia non communes, nos in communi veste sacrificabimus? Noui fiant in Christo homines, ait *Hieron. loco citato*, moribus nimirum, & vestibus. Denique fortasse idem in veste cœnatoria

Christus Dominus hoc Sacrificium instituit *Ioan. 13.* quam fuisse syndonem albam docet *Baron. anno Domini 34. num. 39.* At de singulis vestibus infra dicemus, nunc de coloribus earumdem.

e *Quinque coloribus.*] Totidem enumerat colores *Innocentius III. lib. 1. cap. 65.* quamuis Nigrum confundere videatur cum Violaceo, quatuor principales faciens colores, quatuor coloribus antiquarum vestium legalium respondentes, Byssi, Purpuræ, Hyacinthi, & Cocci, *Exodi 28.* Certum autem est, quòd post Siluestrum varius color fuit in vsu, si fortè antea lino vel lana tantum utebantur. nam Machario donato fuit stola à Constantino Magno filis aureis texta, *Theodoret. lib. 2. Histor. cap. 27.* Planeta sancti Gordiani, patris sancti Gregorij, erat coloris castanci, *ex Ioanne Diacono lib. 4. cap. 83.* fortè est idem color qui viridis.

2 *Albo colore vitur à Vesperis Vigilie^f Natiuitatis Domini vsque ad Octauam Epiphaniæ inclusiuè, exceptis Festis Martyrum, quæ infra eam veniunt. Feria quinta & in Cœna Domini, & h^o Sabbato sancto in Officio Missæ, & ab illo die vsque ad Sabbatum in Vigilia Pentecostes ad Nonam, in Officio de Tempore, præterquam in Missa Litaniarum, & Rogationum. In Festoⁱ sanctissimæ Trinitatis. In Festo^l Corporis Christi. In Festo^m Transfigurationis Domini. In Festisⁿ beate Mariæ Virginis, præterquam in benedictione Candelarum & Processione, quæ fit in Festo Purificationis eiusdem. In Festis^o Angelorum. In Natiuitate^p sancti Ioannis Baptistæ. In principali Festo^q sancti Ioannis Euangelistæ, quod celebratur infra*

fra Octauam Natiuitatis Domini. In vtraque ^x Cathedra sancti Petri. In Festo sancti ^l Petri ad Vincula. ^x In Conuersione sancti Pauli. In Festo ^u Omnium Sanctorum. In Festis ^x Confessorum Pontificum, & non Pontificum, & Doctorum. In Festis sanctarum ^y Virginum non martyrum, & nec virginum nec martyrum In Dedicacione, & ^z Consecratione Ecclesie vel Altaris, ac ^a in Consecratione summi Pontificis, & in anniuersario Creationis & Coronationis eiusdem, & Electionis & Consecrationis Episcopi. Item ^b per Octauas predictorum Festorum, quae Octauas habent, quando dicitur Missa de Octaua, & in Dominicis infra eas occurrentibus, quando in eis fit Officium de Dominica, praeterquam in illis Dominicis, quibus tributus est color Violaceus. ^c In Missis Votiuus supradictorum Festorum, quocumque tempore dicantur: in Missa ^d de Sponso & Sponsa.

Albus color adhibitus est Sacrificijs, teste Hieronymo contra Pelagian. & significat gloriam, gaudium, & innocentiam, ex eodem Hieron. in Ezech. & alys Patribus.

^f Natiuitatis.] Quia natus est Christus carens originali peccato; & in Epiphania, propter splendorem stellae, Innoc. III. loc. cit.

^g In Caena Domini.] Propter confectionem Chrismatis, quod mundationi animarum deseruit; & in Evangelio Missa de lauandis pedibus agitur, idem ibidem. Adde vestem caenatoriam Christi fuisse albi coloris, ex Baron. supra cit. hoc eod. tit.

^h Sabbato sancto, &c.] Nam Resurrectionis Angelus testis & nuntius, stola candida coopertus apparuit, idem Innocen. Vestimentum eius sicut nix, Matt. 28. In Ascensione quoque Christi steterunt Angeli iuxta Apostolos in vestibus albis, Act. 1. cuius ritus Paschalis meminit Palladius in libello de Vita S. Niceta Lugdunen.

ⁱ Sanctissima Trinitatis.] Quis purior Deo? & hoc docet Directorium

diuini Officij ante annum 1557. citatum in Missali eodem anno 1557. impresso Venetijs.

^l Corporis Christi.] Eadem ratione, qua supra in Caena Domini, color albus adhibetur.

^m Transfigurationis Domini.] Ex predicto Directorio & Missali. nam in ea vestimenta eius facta sunt alba sicut nix, Matth. 17. Et nubes lucida obumbravit eos.

ⁿ Beata Mariae Virginis.] Ex eodem Directorio. quia purior sub Deo creatura nequit intelligi, Damascen.

^o Angelorum.] De quorum nitore Deus ad Luciferum: Vbi eras, cum me laudarent astra matutina? Job 38. & haec Innocent. III. loc. citat. in hanc Rubricam.

^p Sancti Ioannis Baptiste.] Qui natus est sine peccato, sanctificatus in utero, idem ibidem.

^q S. Ioannis Euangelista.] Ex predicto Directorio. de quo, tamquam de Virgine, & Virginis altero filio, tunc fit Festum, nascente Christo primogenito Virginis.

r *Cathedra S. Petri.*] *Innoc. III. sup.* in qua veneramur Petrum tamquam Pontificem.

l *Petri ad Vincula.*] *Ex prædicto Director.* tum ob eiusdem innocenciam declarandam, tum ob Angelicam liberationem. in albis enim forè Angelus apparuit Petro.

t *In Conuersione sancti Pauli.*] *Innocentius III. supra,* ad significandam primam eius sanctitatem baptismalem.

u *Omnium Sanctorum.*] In quo fulget præcipuè nomen Deiparæ Virginis, & leguntur eo die amicti stolis albis, *Innocen. III.* Aliqui Trinitatem includunt in hoc Festo, ob primum Festi Responsorium; sed Festum est B. Virginis & Sanctorum, vt patet ex *Martyrologio Romano.*

x *Confessorum.*] Ad indicandum candorem, & morum in illis, & doctrinam in Doctoribus, *Innocent. III. loco cit.* Idem fiat in Festo Stigmatum sancti Francisci, sacra Rituum Congregatio 9. Decembris 1623.

y *Virginum, &c.*] In testimonium

puritatis & castitatis earum, quia albo colore gaudet castitas.

z *Consecratione Ecclesie.*] Nam Ecclesia virgineo nomine nuncupatur ab Apostolo 2. Cor. 11. *Innoc. supra.*

a *In Consecratione summi Pontificis, &c.*] *Innocentius III. loco citat.* Ratio esse potest, quæ supra de Pontificibus est allata.

b *Per Octauas, &c.*] *Ex eodem Directorio;* quia supra diximus, totam Octauam esse vnum & idem Festum.

c *In Missis Votiuis.*] Quia sequitur naturam principalis Festi id quod est votiuum; & militat eadem ratio coloris in Votiuis quæ in Festis. Quod de Votiuis dicitur, multò magis verum est in Festis Translationum, Apparitionum, & similium Festorum.

d *De Sponso & Sponsa.*] Quia supponitur in Sponsa benedicenda carnis integritas; vnde Viduæ nuptias non benedicimus, *Rituale Roman. de Sacramento Matrimon.*

Exceptionum in hac Rubrica omnium causas, quia in sequentibus patebunt.

3 *Rubeo colore utitur* à *Vigilia Pentecostes in Missa vsque ad Sabbatum sequens finita Nona & Missa. In Festis* ^f *sanctæ Crucis.* 8 *In Decollatione S. Ioannis Baptiste. In Natali Apostolorum Petri & Pauli, & in Festis aliorum Apostolorum (exceptis Festo principali sancti Ioannis Euangelistæ post Natiuitatem, & Festis Conuersionis sancti Pauli, & Cathedra S. Petri, & eius Vinculorum.) In Festo S. Ioannis ante portam Latinam. In Commemoratione S. Pauli Apostoli. In Festis Martyrum, excepto Festo sanctorum Innocentium, quando non venerit in Dominica: si autem* ^h *in Dominica venerit, utitur Rubeo; in eius vero* ⁱ *die Octaua semper utitur Rubeo, quocumque die occurrat. In Festis sanctarum* ^l *Virginum martyrum, &* ^m *Martyrum non virginum. Item* ⁿ *per Octauas prædictorum Festorum quæ Octauas habent, quando fit de Octaua, & in Dominicis infra eas Octauas occurrentibus, eodem modo* ^o *dictum est*

est supra de colore Albo. Item in Missis Votiuus supradictorum Festorum, & in Missa o pro eligendo summo Pontifice.

Rubeus color, seu purpureus, indicat dignitatis gradum alijs excellentiorem: humano sanguini similis est, igneam refert naturam. ex quibus facile patebunt sequentes ritus.

e *AVigilia Pentecostes.*] *Innoc. III. loco cit.* propter sancti Spiritus feruorem, qui in igne descendit, *Act. 2.* & propter potestatis plenitudinem in igne significatam, Apostolisque datam, ex *Tobia Corona de Templis, par. 1. cap. 49.*

f *Sancta Crucis.*] Ex citato Directorio, quæ sanguine Christi consecrata fuit, & passionem illius indicat Rubeus color.

g *In Decollatione, &c.*] *Innocen. III.* ob effusionem sanguinis.

h *In Dominica venerit.*] Ex eodem Directorio, ratione Dominicæ, quæ

semper est festiua, cui & idcirco eodie conceduntur Hymnus Angelicus, & Alleluia. Festiuus enim SS. Martyrum color est Rubeus: qui vt Festiuus est, Dominicæ congruit; vt Rubeus verò, conuenit Officio de Innocentibus, quod fit in Dominica.

i *Die Octaua.*] Ex eodem Directorio. Octaua enim glorificationem denotat, *Amalar. lib. 4. cap. 29. & 36.*

l *Virginum martyrum.*] Quia martyrium præfertur virginitati, *Innocentius III. loco citato.*

m *Martyrum non virginum.*] Quia pro Christo sanguinem fuderunt.

n *Per Octauas prædictorum.*] Ratione supra allata numero præcedenti, ex citato Directorio.

o *Pro eligendo summo Pontif.*] Quia æquiualeat Missæ de Spiritu sancto.

4 *Viridi colore utitur ab Octaua Epiphaniæ vsque ad Septuagesimam, & ab Octaua Pentecostes vsque ad Aduentum exclusiue, in Officio de Tempore, excepta Dominica Trinitatis, vt supra: ac exceptis Dominicis infra Octauas occurrentibus, in quibus color Octauarum seruatur: exceptis etiam Vigilijs, & Quatuor Temporibus, vt infra.*

Eadem in citato Directorio. Viridis color medius est inter colores, ait *Innocentius III. loco citato.* & idè vtitur eo in diebus ferialibus, & communibus, inquit ille: cuiusmodi sunt dies ab Octaua Epiphaniæ vsque ad Septuagesimam, & ab Octa-

ua Pentecostes vsque ad Aduentum, in Officio de Tempore. Dies etiam Dominici minùs tolemnes sunt his temporibus, & communes vocantur ab *Innocentio* comparatiuè ad alias Dominicas & solemnitates anni.

5 *Violaceo colore utitur à prima Dominica Aduentus in primis Vesperis, vsque ad Missam Vigiliæ Natiuitatis Domini inclusiue: & à Septuagesima vsque ad Sabbatum sanctum ante Missam inclusiue, in Officio de Tempore: excepta Feria quinta in Cæna Domini, in qua utitur Albo, & Feria sexta in Parasceue, in qua utitur Nigro, vt infra:*

frā: & p benedictione Cerei in Sabbato sancto, in qua Diaconus, illius Praefationem dicens, solus utitur Albo: ea autem finita, Violaceo ut prius. Item in q Vigilia Pentecostes ante Missam, à prima Prophetia vsque ad benedictionem Fontis inclusivè. In r Quatuor Temporibus, & Vigilijs quæ ieiunantur, exceptis l Vigilia & Quatuor Temporibus Pentecostes. In Missa r Litaniarum in die S. Marci Euangelista, & Rogationum, & in Processionibus quæ his diebus fiunt. In Festo u SS. Innocentium, quando non venerit in Dominica. In benedictione x Candelarum in die Purificationis beate Mariæ, & in benedictione Cinerum, ac Palmarum, & in ipsa Dominica in Palmis, & in eorundem, ac generaliter y in omnibus Processionibus: z exceptis Processionibus sanctissimi Sacramenti, & quæ fiunt a in diebus solemnibus, vel pro gratiarum actione. In Missis b de Passione Domini, c Pro quacumque necessitate, Pro peccatis, Ad tollendum schisma, Contra paganos, Tempore belli, Pro pace, Pro vitanda mortalitate, Pro iter agentibus, & Pro infirmis.

Eadem ferè habet citatum Directorium. Tempore Innocentij III Niger color adhibebatur ijs diebus, quibus à nobis Violaceus; quo utebatur Ecclesia tunc temporis bis tantum in anno, in Festo Innocentium, & in Dominica Latere, diebus, inquam, afflictionis, & abstinentiæ; pro peccatis, & pro Defunctis, inquit ille: nunc autem convenientius Violaceo utimur ab Adventu ad Natalem Domini, & à Septuagesima vsque ad Pascha.

p Benedictione Cerei.] Pertinet enim ad Paschale Sacramentum, Durand. lib. 3. cap. 18.

q Vigilia Pentecostes.] Eadem ratione qua Vigilia Paschæ, afflictionis indicandæ causa, & Cathecumenorum humilitatis ante Baptismum.

r Quatuor Temporibus.] Durand. lib. 3. cap. 18. afflictioni enim debitus est color Violaceus.

[Vigilia & Quatuor Temporibus Pentecostes.] Quæ sunt festiva, ut diximus.

t Litaniarum.] Quæ cum mæore quodam celebrantur.

u Sanctorum Innocentium.] Quia eo die ploratus matrum accidit, de quo in Evangelio, Vox in Rama audita est, ploratus, &c. Matth. 2. & licet legatur idem in Octava, color tamen est alius, Rubeus nimirum & festivus, ratione allata supra ex Amalario. Item alia est ratio coloris Violacei; quia descenderunt ij in limbum, Microl. cap. 36. quæ, quia communis est Ioanni Baptistæ, in cuius tamen Decollatione Rubeo utimur; adde, illos non plene fuisse de nouo Testamento.

x Candelarum, &c.] In Cinere & Palmis cum Passione Domini patet ratio coloris Violacei; in Candelarum verò benedictione & processione color Niger adhibebatur, ex Alcuino. sed diximus supra ex Innocentio III. Nigrum pro Violaceo vsurpatum fuisse. Fortasse ratio esse potest Prophetia Simeonis ad Matrem Christi, Et tuam ipsius animam pertransibit gladius. nam alioquin

alloquin Missa pertinet ad puritatem Virginis eiusdem, quæ purificari dicitur, & celebratur cum colore albo. *Durandus autem lib. 3. cap. 18.* anxiam Simeonis expectationem in hoc ritu significari tradit.

y *In omnibus Processionibus.*] Hoc est, in ijs quæ indicuntur ad Iubileum consequendum, vel pluuiam impetrandam, vel quid simile. nam in his casibus cum luctu & dolore est procedendum.

z *Exceptis Processionibus sanctissimi Sacramenti.*] Quæ colore albo adhibito fiunt, ratione allata in Festo eiusdem Sacramenti.

6 *Nigro colore utitur Feria sexta in Parasceue, & in omnibus Officijs, & Missis Defunctorum.*

Mortis est propriissimus color Niger apud omnes, *Innocentius III. loco cit. cap. 65.* Acacij tempore erat hic ritus in usu, *ex lib. 1. Collectan. Theodori Lectoris.*

Regula verò in mutandis coloribus ea est, ut mutatio fiat in primis Vesperis Festi. Si autem Vesperæ non sint integræ, is color adhibendus est initio Vesperarum, qui congruit illi de quo dicitur Capitulum.

a *In diebus solemnibus.*] Nam in his color adhibendus est, qui congruit Festo vel Missæ post Processionem cantandæ.

b *De Passione Domini.*] Ad Missam de Cruce color Rubens, ut sequatur qualitatem Festi principalis, in quo effusio Sanguinis Christi representatur; ad Missam verò de Passione Violaceus, ut respondeat Dominicæ de Passione, cum qua participat in titulo & sacramento mortis Christi.

c *Pro quacumque necessitate, &c.*] In his nouem casibus, & similibus, habent præcipuum locum luctus, afflictio, & pœnitentia.

Si Officium & Missa discordant, color Altaris sequatur Officium; vestium autem Sacerdotis sit color Missæ conformis. quæ diuersitas accidere solet in Feria tertia Rogationum, & in Vigilijs infra Octauas. Pro Missa verò solempni conuenit, ut pallium etiam Altaris concordet cum colore paramentorum Missæ: quod adnotauit rectè P. Ruiz in suo *Cerimoniali.*

De qualitate Paramentorum. XIX.

1 *In Officio Missæ Celebrans semper utitur Planeta Super Albam.*

Qua de re suo loco, cum de alijs vestibus Sacerdotalibus, *par. 2. tit. 1.*

2 *Si autem sit Episcopus, & solemniter celebret, super Dalmaticam & Tunicellam.*

De his etiam, cum de vestibus Pontificalibus, *par. 2. tit. 1.*

3 ^d *Pluuiali utitur e in Processionibus, & Benedictionibus, quæ fiunt in Altari. Item in Officio s Laudum, & Vesperarum, quando solemniter dicuntur. Eodem utitur h Assistens Celebranti in Missa Ponti-*